

СПЕЦИФІКА ДІЇ ПРАВОВИХ СИСТЕМ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Під час здійснення міжнародного бізнесу врахування специфіки дії правових систем різних країн є вкрай актуальним. О.М. Криlach зазначає, що «сучасна правова карта світу розкриває різноманітність правових систем і в той же час свідчить про прагнення держав до зближення, єдності у законодавстві, охорони навколишнього середовища, та в регулюванні інших сфер суспільного і державного життя. Розширенню взаємодії правових систем сприяє Організація Об'єднаних Націй».

Різноманітність правових систем є результатом впливу історичного, культурного, політичного та релігійного факторів. Відмінності між правовими системами різних країн може проявлятися і в самому процесі застосування норм права. Так, у США, судові витрати за справою, як правило, сплачуються обома сторонами. У багатьох випадках відповідачі дають свою згоду на прискорений розгляд справи незалежно від рівня її складності, з метою щоб уникнення вартісного процесу. У Великобританії усі судові витрати сплачує сторона, яка програла процес. Таким чином, британцям матеріально не вигідно подавати до суду явно необґрунтовані позови.

Загальноприйнятою формою правової системи, є громадянське право (civil law), що ґрунтується на кодифікації, або детальному перерахуванні дій, які дозволяється і не дозволяється здійснювати. Система цивільного права походить з добіблийних часів: вона була створена римлянами, які поширили систему цивільного права на весь західний світ. Панування цієї системи було ще більш посилено з введенням основного на цивільному праві кодексу Наполеону на територіях, завойованих імператором Франції Наполеоном Бонапартом на початку XIX ст. Істотна відмінність між правовими системами, заснованими на загальному і цивільному праві, виявляється в тому, яка роль відведена в цих системах суддям і адвокатам. В системі, що заснована на загальному праві, суддя відіграє роль нейтрального арбітру, який керує діями адвокатів сторін. Адвокати несуть відповідальність за хід розгляду судових справ своїх клієнтів, а також за вибір доказів, які має бути поданий до суду від імені клієнтів. В системі, заснованої на цивільному праві, суддя бере на себе багато обов'язків адвокатів, визначаючи, наприклад, обсяг доказів, які необхідно зібрати і представити до суду.

Існування релігійного права (religious law) засновано на офіційно встановлених правилах віросповідання та релігійному вченні. Форма державного правління, за якої громадянська і кримінальна поведінка громадян регулюється релігійним правом, називається теократією (theocracy). В Ірані, наприклад, група ісламських священнослужителів визначає законність або незаконність дій громадян країни на підставі свого тлумачення Корану, священної книги ісламу. Релігійне право може створювати значні проблеми в діяльності компаній. Наприклад, відповідно до мусульманської священної книги Корану, стягування процентів за позикою вважається несправедливою експлуатацією будинків. Компанії та фінансові установи, що функціонують в мусульманських державах, повинні розробити альтернативні варіанти фінансових угод, які б дозволяли б накопичувати і вкладати капітал. Правові системи, засновані на релігійному праві, у багатьох випадках мають відсутність належної судової процедури і процедури подання апеляцій. У країні з такою правовою системою іноземці повинні вести себе вкрай обережно. У Саудівській Аравії, наприклад, іноземні компанії повинні діяти через представника місцевої влади або поручителя, роль якого зазвичай відіграє урядова установа або особа, яка безпосередньо пов'язане з королівською родиною.

Складною перепоною для бізнесу є бюрократична правова система. Правову систему в комуністичних і диктаторських країнах найчастіше називають бюрократичною правом. Сутність бюрократичного права (bureaucratic law) полягає в тому, що дії і вказівки бюрократів мають силу закону незалежно від того, яке формальне право прийнято в країні. В країні з такою правовою системою контракти можуть бути укладені або розірвані лише за згодою людей, які перебувають при владі. Наприклад, після падіння уряду заірської диктатора Мобуту Сесе Секо в 1997 р. під загрозу зриву потрапили всі діючі контракти, укладені з іноземними компаніями, що призвело до серйозної боротьби за підтвердження юридичної сили контрактів, а також за укладення нових контрактів з наступним урядом диктатора Мобуту. Бюрократична правова система – це система непослідовності і непередбачуваності в діях влади, а також відсутності процедур подання та розгляду апеляцій.

Сучасний міжнародний бізнес базується на можливості отримання вигоди саме з переваг міждержавних ділових операцій, тому врахування специфіки дії правових систем у міжнародному бізнесі є актуальним питанням його ефективної реалізації.